

2025 p.

Розробники:

Бородай Д.С., к.арх. доцент
Чередниченко О.М., Народний
художник України, доцент
Бородай С.П., старший
викладач

Рецензенти:

Циганенко Л.А., к.т.н., доцент
Савойський О.Ю. к.т.н., доцент

Погоджено:

Гарант освітньої програми

Бородай Д.С.

Декан факультету, де реалізується освітня програма

Соларьов О.С.

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри архітектури та інженерних вишукувань

протокол від

9 грудня

№ 7

Завідувач кафедри

Бородай Д.С.

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою факультету

« 29 » грудня 20 25 року, протокол № 6

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ОПИС ПРАКТИК (за видами)	7
ЗМІСТ ПРАКТИК (за видами)	12
ВИМОГИ ДО БАЗ ПРАКТИКИ	14
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИКИ	15
ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ	19
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	22
ДОДАТОК 1	23
ДОДАТОК 2	26
ДОДАТОК 3	28
ДОДАТОК 4	29

ВСТУП

Наскрізна програма практики складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти спеціальності G17 «Архітектура та містобудування» освітньо-професійної програми «Архітектура та містобудування».

Практика є обов'язковим компонентом підготовки фахівців з вищою освітою.

Метою практики є всебічне закріплення теоретичних знань і формування професійних умінь та практичних навичок майбутніх архітекторів через безпосередню роботу з об'єктами реально існуючого архітектурно-містобудівного середовища та участь у практично-орієнтованій фаховій діяльності. Практика спрямована на розвиток навичок аналізу, графічної фіксації та художнього осмислення архітектурних об'єктів, процесів проектування шляхом виконання обмірювальних робіт, творчих натурних замальовок, розробки архітектурно-планувальних, об'ємно-просторових та містобудівних рішень, оформлення проектної документації, презентації проектів, що сприяє формуванню професійної відповідальності, самостійності та готовності до майбутньої діяльності.

Завдання практики передбачає опанування студентами комплексу практичних умінь та навичок, необхідних для професійної діяльності архітектора, зокрема виконання обмірювальних робіт, графічної фіксації архітектурно-містобудівних об'єктів в структурі середовища, розвиток уміння аналізувати їх просторово-композиційні та стилістичні особливості і відображати їх засобами художньої графіки, набуття досвіду участі в процесах реального архітектурного проектування в структурі професійних організацій, проектних бюро, установах, що охоплює розробку архітектурно-містобудівних рішень, робочих креслень, візуалізацію екстер'єрних та інтер'єрних рішень, розробку ескізних пропозицій та інших елементів проектної документації у відповідності до існуючої нормативно-правової бази в галузі, принципів та закономірностей проектної діяльності.

Зміст і послідовність практик визначаються програмами, які розробляються кафедрами або предметними комісіями згідно з навчальними планами. За освітньо-професійною програмою «Архітектура та містобудування» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти практика включає навчальну та виробничу. Навчальна практика складається з двох частин – обмірювальної та художньо-ознайомлювальної практики.

Проходження практики сприяє формуванню:

загальних компетентностей [2,3]:

- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;

- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.
- здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності;

фахових компетентностей [ОПШ]:

- здатність застосовувати теорії, методи і принципи фізико-математичних, природничих наук, комп'ютерних, технологій для розв'язання складних спеціалізованих задач архітектури та містобудування;
- здатність дотримуватися вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил, технічних регламентів, інших нормативних документів у сферах містобудування та архітектури при здійсненні нового будівництва, реконструкції, реставрації та капітального ремонту будівель і споруд, створення безбар'єрного архітектурно-містобудівного середовища;
- здатність до аналізу і оцінювання природно-кліматичних, екологічних, інженерно-технічних, соціально-демографічних і архітектурно-містобудівних умов архітектурного проектування;
- здатність до виконання технічних і художніх зображень для використання в архітектурно-містобудівному, архітектурно-дизайнерському і ландшафтному проектуванні;
- усвідомлення основних законів і принципів архітектурно-містобудівної композиції, формування художнього образу і стилю в процесі проектування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів;
- здатність розробляти архітектурно-художні, функціональні, об'ємно-планувальні та конструктивні рішення, а також виконувати креслення, готувати документацію архітектурно-містобудівних проєктів;
- здатність до участі в підготовці архітектурно-планувальних завдань на

проектування, в організації розробки архітектурно-містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних проєктів;

- здатність до ефективної роботи в колективі, а також до співпраці з клієнтами, постачальниками, іншими партнерами та громадськістю при розробленні, узгодженні і публічному обговоренні архітектурних проєктів;

- усвідомлення особливостей використання різних типів конструктивних та інженерних систем і мереж, їх розрахунків в архітектурно-містобудівному проєктуванні;

- здатність до розробки архітектурно-містобудівних рішень з урахуванням безпекових і санітарно-гігієнічних, інженерно-технічних, техніко-економічних вимог і розрахунків, вимог щодо екологічності, енергоефективності, інклюзивності;

- усвідомлення особливостей застосування сучасних будівельних матеріалів, виробів і конструкцій, а також технологій при створенні об'єктів містобудування, архітектури та будівництва;

- здатність до здійснення комп'ютерного моделювання, візуалізації, макетування і підготовки наочних ілюстративних матеріалів до архітектурно-містобудівних проєктів;

- усвідомлення теоретичних основ містобудування та здатність застосовувати їх для розв'язання складних спеціалізованих задач;

- усвідомлення теоретичних основ архітектури будівель і споруд, основ реконструкції, реставрації архітектурних об'єктів та здатність застосовувати їх для розв'язання складних спеціалізованих задач;

- здатність застосовувати теоретичні основи дизайну архітектурного середовища для розв'язання складних спеціалізованих задач;

- здатність застосовувати теоретичні основи ландшафтної архітектури для розв'язання складних спеціалізованих задач;

- здатність до проектування житлових, громадських та виробничих будівель в структурі територій об'єднаних територіальних громад Північно-східного регіону України з урахуванням вимог безпеки, екологічності, енергоефективності, інклюзивності;

- здатність до розробки містобудівних рішень сільських та міських поселень в структурі об'єднаних територіальних громад Північно-східного регіону України.

1. ОПИС ПРАКТИКИ (за видами)

Обмірювальна практика (навчальна)

Мета практики полягає у формуванні у студентів професійних компетентностей, необхідних для виконання натурних обмірів архітектурних об'єктів, аналізу їх просторово-планувальної, конструктивної та художньої структури, а також для підготовки вихідних даних у процесі архітектурного проектування, реконструкції та реставрації будівель і споруд. Практика забезпечує поєднання теоретичних знань із практичними навичками польових досліджень об'єктів архітектури та сприяє поглибленню фахової підготовки майбутніх архітекторів. Метою практики також є ознайомлення студентів з об'єктами архітектури (переважно пам'ятками архітектури) наживо, ознайомлення з основними архітектурно-планувальними, конструктивними, художньо-декоративними прийомами і засобами, що використовувались в процесі історичного розвитку архітектурної діяльності в регіоні. Студенти повинні отримати початкові навички з виконання обмірних робіт на об'єкті, складання необхідних обмірних схем і креслень (кроків), за якими складаються обмірні креслення при виконанні у практичній діяльності архітектора робочих матеріалів для реконструкції і реставрації об'єктів архітектури.

Завданням обмірювальної практики для студентів є складання основних архітектурних креслень (планів, фасадів, розізів, вузлів, деталей), які дають достатню інформацію про об'ємно-планувальні, стилістичні, художньо-естетичні та конструктивні особливості архітектурного об'єкта, а також можуть бути використані для подальшого розроблення проектної документації по реконструкції чи реставрації пам'ятки. В процесі проходження обмірювальної практики студенти отримують навички та знання, необхідні для аналітичного вивчення композиційної та конструктивної структури архітектурного об'єкту, що дає практичні підтвердження отриманих теоретичних знань.

Проходження практики сприяє формуванню:

загальних компетентностей [3]:

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

фахових компетентностей [3]:

- здатність застосовувати теорії, методи і принципи фізико-математичних, природничих наук, комп'ютерних, технологій для розв'язання складних спеціалізованих задач архітектури та містобудування;

- здатність до аналізу і оцінювання природно-кліматичних, екологічних, інженерно-технічних, соціально-демографічних і архітектурно-містобудівних умов архітектурного проектування;

- здатність до виконання технічних і художніх зображень для використання в архітектурно-містобудівному, архітектурно-дизайнерському і ландшафтному проектуванні;

- здатність розробляти архітектурно-художні, функціональні, об'ємно-планувальні та конструктивні рішення, а також виконувати креслення, готувати документацію архітектурно-містобудівних проєктів.

- здатність до участі в підготовці архітектурно-планувальних завдань на проектування, в організації розробки архітектурно-містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних проєктів.

- здатність до ефективної роботи в колективі, а також до співпраці з клієнтами, постачальниками, іншими партнерами та громадськістю при розробленні, узгодженні і публічному обговоренні архітектурних проєктів;

- здатність до здійснення комп'ютерного моделювання, візуалізації, макетування і підготовки наочних ілюстративних матеріалів до архітектурно-містобудівних проєктів

Художньо-ознайомлювальна практика (навчальна)

Мета практики полягає у розвитку у студентів професійного художнього бачення, уміння сприймати та аналізувати архітектурні об'єкти в реальному просторі, а також у формуванні навичок графічної та живописної передачі форми, пропорцій, освітлення об'єктів архітектурно-містобудівного середовища. В процесі художньо-ознайомлювальної практики студенти навчаються спостерігати та точно фіксувати реальні об'єкти засобами рисунку, живопису і композиції; розуміти особливості просторової організації архітектурних форм та їх взаємозв'язок із довкіллям; передавати матеріальність, масштабність, характер і стилістичні риси архітектури, колористичні співвідношення; аналізувати гармонію природного та забудованого середовища; розвивати індивідуальну художню манеру та професійні графічні навички, необхідні для подальшого архітектурного проектування.

Завдання практики передбачає виконання натурних рисунків і живописних етюдів архітектурних об'єктів різного масштабу з метою розвитку навичок графічної та живописної передачі форми, пропорцій, світлотіньових і колористичних співвідношень; ознайомлення з архітектурно-містобудівним середовищем шляхом спостереження реальних об'єктів, виявлення їх просторової організації та взаємодії з природним і урбаністичним оточенням; відпрацювання умінь точно фіксувати характер, матеріальність, масштабність та стилістичні особливості архітектури засобами рисунку, живопису та композиції;

формування навичок аналізу архітектурних форм, їх пластики, пропорційної будови та конструктивної логіки у реальному просторі; розвиток просторово-художнього мислення, уміння бачити композиційні зв'язки між елементами архітектури й середовища; вивчення гармонії природного та міського середовища, зокрема взаємодії світла, кольору, фактури та масштабу у натурних умовах; розвиток індивідуальної художньої манери, удосконалення професійних графічних та живописних технік, необхідних для подальшого проектування.

Проходження практики сприяє формуванню:

загальних компетентностей [3]:

- здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, їх місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

фахових компетентностей [3]:

- здатність до виконання технічних і художніх зображень для використання в архітектурно-містобудівному, архітектурно-дизайнерському і ландшафтному проектуванні;

- усвідомлення основних законів і принципів архітектурно-містобудівної композиції, формування художнього образу і стилю в процесі проектування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних об'єктів;

- здатність розробляти архітектурно-художні, функціональні, об'ємно-планувальні та конструктивні рішення, а також виконувати креслення, готувати документацію архітектурно-містобудівних проєктів;

- здатність до здійснення комп'ютерного моделювання, візуалізації, макетування і підготовки наочних ілюстративних матеріалів до архітектурно-містобудівних проєктів.

Виробнича практика

Мета практики полягає у закріпленні і вдосконаленні набутих в процесі навчання професійних умінь та навичок, засвоєння інноваційних методів, що використовуються в процесі реального архітектурного проектування, адаптація до конкретних умов діяльності архітектурно-будівельних організацій та установ різних організаційно-правових форм власності в сучасних умовах господарювання; розвиток загальних і фахових компетентностей, професійних знань в сфері архітектури та будівництва.

Завдання практики полягає в оволодінні необхідними професійними навичками для самостійної практичної проєктної роботи, розробка та апробація

на практиці оригінальних пропозицій та ідей, вивчення проєктних матеріалів та вихідних даних для проєктування, які можуть бути використані при підготовці кваліфікаційної роботи бакалавра. Виробнича практика студентів є важливим етапом навчання та проводиться після засвоєння програми теоретичних і практичних курсів. Виробнича практика проводиться в проєктних організаціях, підприємствах та установах, сферою діяльності яких є архітектура, містобудування, дизайн архітектурного середовища.

Проходження практики сприяє формуванню:

загальних компетентностей [3]:

- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності;
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації;
- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово;
- здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності);
- здатність приймати обґрунтовані рішення;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції та будь-яких інших проявів недоброчесності;

фахових компетентностей [3]:

- здатність застосовувати теорії, методи і принципи фізико-математичних, природничих наук, комп'ютерних, технологій для розв'язання складних спеціалізованих задач архітектури та містобудування;
- здатність дотримуватися вимог законодавства, будівельних норм, стандартів і правил, технічних регламентів, інших нормативних документів у сферах містобудування та архітектури при здійсненні нового будівництва, реконструкції, реставрації та капітального ремонту будівель і споруд, створення безбар'єрного архітектурно-містобудівного середовища;
- здатність до аналізу і оцінювання природно-кліматичних, екологічних, інженерно-технічних, соціально-демографічних і архітектурно-містобудівних умов архітектурного проєктування;
- здатність до виконання технічних і художніх зображень для використання в архітектурно-містобудівному, архітектурно-дизайнерському і ландшафтному проєктуванні;
- усвідомлення основних законів і принципів архітектурно-містобудівної композиції, формування художнього образу і стилю в процесі проєктування будівель і споруд, містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних

об'єктів;

- здатність розробляти архітектурно-художні, функціональні, об'ємно-планувальні та конструктивні рішення, а також виконувати креслення, готувати документацію архітектурно-містобудівних проєктів;

- здатність до участі в підготовці архітектурно-планувальних завдань на проєктування, в організації розробки архітектурно-містобудівних, архітектурно-середовищних і ландшафтних проєктів;

- здатність до ефективної роботи в колективі, а також до співпраці з клієнтами, постачальниками, іншими партнерами та громадськістю при розробленні, узгодженні і публічному обговоренні архітектурних проєктів;

- усвідомлення особливостей використання різних типів конструктивних та інженерних систем і мереж, їх розрахунків в архітектурно-містобудівному проєктуванні;

- здатність до розробки архітектурно-містобудівних рішень з урахуванням безпекових і санітарно-гігієнічних, інженерно-технічних, техніко-економічних вимог і розрахунків, вимог щодо екологічності, енергоефективності, інклюзивності;

- усвідомлення особливостей застосування сучасних будівельних матеріалів, виробів і конструкцій, а також технологій при створенні об'єктів містобудування, архітектури та будівництва;

- здатність до здійснення комп'ютерного моделювання, візуалізації, макетування і підготовки наочних ілюстративних матеріалів до архітектурно-містобудівних проєктів;

- усвідомлення теоретичних основ містобудування та здатність застосовувати їх для розв'язання складних спеціалізованих задач;

- усвідомлення теоретичних основ архітектури будівель і споруд, основ реконструкції, реставрації архітектурних об'єктів та здатність застосовувати їх для розв'язання складних спеціалізованих задач;

- здатність застосовувати теоретичні основи дизайну архітектурного середовища для розв'язання складних спеціалізованих задач;

- здатність застосовувати теоретичні основи ландшафтної архітектури для розв'язання складних спеціалізованих задач;

- здатність до проєктування житлових, громадських та виробничих будівель в структурі територій об'єднаних територіальних громад Північно-східного регіону України з урахуванням вимог безпеки, екологічності, енергоефективності, інклюзивності;

- здатність до розробки містобудівних рішень сільських та міських поселень в структурі об'єднаних територіальних громад Північно-східного регіону України.

2. ЗМІСТ ПРАКТИК (за видами)

Обмірна практика (навчальна)

Зміст навчальної практики включає наступні складові:

- загальні відомості про обмірну практику: ознайомлення з задачами обмірної практики; загальні дані про об'єкт обмірів; інструменти та приладдя для обмірних робіт; технології обмірів архітектурних об'єктів; інструктаж з техніки безпеки при проведенні обмірів;
- натурні обмірні роботи: складення кроків планів будівлі; фотофіксація загальних виглядів; обміри і виконання кроків планів поверхів за допомогою рулетки звичайної та лазерної; вимірювання і фіксація горизонтальних кутів за допомогою теодоліта; обміри і виконання кроків фрагментів планів;
- натурні обмірні роботи: складення кроків фасадів і розрізів будівлі; виконання схем фасадів та розрізів архітектурного об'єкта; вимірювання доступних висотних відміток за допомогою рулетки та вудки; вимірювання та розрахунок за тангенсом вертикального кута важкодоступних висотних відміток за допомогою рулетки та теодоліта;
- натурні обмірні роботи: складення кроків архітектурних деталей, фрагментів, вузлів; фотофіксація архітектурних деталей, фрагментів фасадів; виконання зарисовок деталей фасадів та розрізів архітектурного об'єкта; обміри і виконання кроків архітектурних деталей, фрагментів фасадів;
- камеральні роботи: розробка обмірних креслень ланками; правила розробки архітектурно-будівельних креслень; виконання обмірних креслень згідно розподілу між студентами в ланці; перевірка обмірних креслень, розмноження та комплектація матеріалів звіту;
- здача та захист звіту про навчальну обмірну практику: перевірка керівником практики матеріалів звітів; захист звітів; підсумкове оцінювання.

Художньо-ознайомлювальна практика (навчальна)

Зміст навчальної практики включає наступні складові:

- вступна бесіда; інструктаж з техніки безпеки;
- графічна зарисовка фрагменту архітектури;
- графічна зарисовка архітектурного об'єкту: передача стану освітленості, просторових складових частин архітектури;
- детальний рисунок архітектурного об'єкту: рисунок архітектурного об'єкту з урахуванням стилєвих та характерних особливостей;
- рисунок архітектурного об'єкту у середовищі зі стафажем: люди, автомобілі, малі архітектурні форми;
- рисунок інтер'єру архітектурного об'єкта: передача призначення інтер'єру, перспективи, освітлення і тонального вирішення;
- рисунок групи дерев, кущів (хвойних та листяних порід): передача

характерних особливостей форми дерев і вирішення тонального відношення;

- рисунок міської вулиці: перспектива, архітектурні об'єкти побудовані за законами перспективи з передачею основних деталей і оточуючого середовища;

- рисунок архітектурного об'єкту у навколишньому середовищі: співставлення масштабу пропорцій з характером освітлення;

- рисунок міського фрагменту частини вулиці: зображення архітектурного об'єкту у архітектурному середовищі, конструктивна побудова форми, передача стильових ознак, масштабу споруд, характер освітлення;

- рисунок сакральної споруди (церква, дзвіниця): відображення функціонального і образного призначення об'єкту, передача перспективи та тонального відношення, співставлення масштабу та пропорцій;

- живописний етюд панорами (площі вулиці, архітектурного об'єкту): панорамне зображення, залежність планування масиву від ландшафту;

- етюд архітектурного ансамблю: показ простору, багатопланове зображення архітектурного комплексу з оточуючим середовищем, кольорові та тональні відношення, колорит, характер загального освітлення, повітряна перспектива;

- оформлення матеріалів і звіт з навчальної практики.

Виробнича практика

Зміст виробничої практики включає наступні складові:

- загальні відомості про структуру та зміст виробничої практики, правила проходження, вимоги техніки безпеки на робочому місці;

- вивчення структури проєктної організації, що є базою виробничої практики, напрямів і тематики виробничої діяльності, матеріальних ресурсів, професійного програмного забезпечення, графіку та специфіки робочого процесу в організації;

- опрацювання нормативної документації, що використовується у проєктній діяльності, зокрема державних будівельних норм, державних стандартів і алгоритмів їх застосування в процесі проєктування;

- ознайомлення зі стадіями розробки проєктної документації, особливостями формування рішень на стадіях «ескізний проєкт», «проєкт» і «робочий проєкт», а також з алгоритмами узгодження проєктної документації;

- передпроєктний аналіз на початковому етапі розробки архітектурного проєкту, що включає роботу з вихідними даними, аналіз завдання на проєктування відповідно до нормативних вимог, містобудівних умов та обмежень, розгляд проєктів-аналогів і консультаційні підходи до обґрунтованого прийняття рішень;

- питання розробки проєктної документації архітектурних об'єктів, включаючи містобудівні креслення, архітектурно-планувальні рішення на різних стадіях та ортогональні креслення: фасади, розрізи, розгортки тощо;

- питання розробки образних рішень та візуалізацій, ескізних і колористичних варіантів, моделювання та подання об'ємно-просторових рішень

архітектурно-містобудівних об'єктів;

- ознайомчий передпроектний етап до кваліфікаційної роботи бакалавра: аналіз проєктів-аналогів, визначення нормативних документів для обраної тематики та підготовка реферату;

- підготовка опорних матеріалів для кваліфікаційної роботи: пошук топогеодезичної підоснови, опорних планів, супутникових знімків, розроблення схеми функціонального зонування відповідно до генерального плану та фотофіксація ділянки проєктування;

- оформлення щоденника практики, календарного плану, комплексу додатків із графічними та проєктними матеріалами, а також підготовка та захист звіту з виробничої практики [4, 5].

3. ВИМОГИ ДО БАЗ ПРАКТИК

У відповідності до «Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Сумського національного аграрного університету» [1] практика здобувачів освіти Сумського національного аграрного університету проводиться на базах практики або в підрозділах університету, що відповідають вимогам до баз практики та забезпечують виконання програми практики для відповідних освітніх рівнів вищої освіти. Базами проведення виробничої практики можуть бути сучасні підприємства, виробництва, установи, організації різних форм власності, навчальні кабінети, лабораторії, навчально-практичні центри тощо, що відповідають профілю освітньої програми «Архітектура та містобудування» та вимогам п.3.3 Положення [1]. Бази практики повинні надати практикантам робочі місця, права та можливості користуватися бібліотекою, лабораторіями, технічною, нормативною та іншою документацією, потрібною для виконання програми практики, сучасним спеціалізованим комп'ютерним програмним забезпеченням, надати інформаційну підтримку щодо новітніх технологій, що використовуються в галузі. Умовою можливості проходження практики на базі практики є обов'язковий договір про співпрацю СНАУ із підприємствами, організаціями та установами – незалежно від організаційно-правових різновидів і форм власності (додаток 1). Єдиний реєстр договорів про співпрацю розміщений на офіційному сайті Університету.

При проходженні навчальної практики (обмірювальної та художньо-ознайомлювальної) базами практики є приміщення університету, що забезпечують умови для проходження практики: спеціалізовані навчальні аудиторії, класи рисунку, живопису, скульптури, архітектурного проєктування

Підприємства (організації, установи), що є базою виробничої практики, забезпечують максимальну ефективність проходження практики:

- дотримуються погоджених з ВНЗ календарних термінів проходження практики;

- надають допомогу в підборі матеріалів для майбутньої кваліфікаційної роботи;

- забезпечують і контролюють дотримання студентами-практикантами правил внутрішнього трудового розпорядку, встановлених для підприємства (організації, установи), у тому числі час початку і закінчення роботи.

Здобувачі вищої освіти ОПП «Архітектура та містобудування» за погодженням з кафедрою архітектури та інженерних вишукувань факультету будівництва та транспорту, мають право самостійно пропонувати місце для проходження виробничої практики при відповідності діяльності підприємства чи установи профілю ОПП та при умові укладання відповідного договору.

Здобувачі освіти ОПП «Архітектура та містобудування» мають можливість проходити виробничу практику на робочих місцях в проєктних бюро, дизайн-студіях, будівельних підприємствах, установах та організаціях, що займаються діяльністю в галузі архітектурного проєктування, містобудування, ландшафтного та середовищного дизайну, будівництва, реконструкції та реставрації архітектурних об'єктів, науково-дослідною діяльністю у сфері архітектури та містобудування, управлінням в архітектурно-містобудівній діяльності.

Виробнича практика в структурі підприємства дає можливість здобувачам ознайомитися з передовими досягненнями та інноваційними проєктними рішеннями в галузі архітектури та містобудування, які, в тому числі, включають проблематику енергоефективності, сталого проєктування, ефективного використання ресурсів і формування доступного та інклюзивного міського середовища. При цьому здобувачі освіти набувають практичний досвід у сфері проєктування або управління та є повноцінними учасниками реальної виробничої діяльності в галузі.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

Відповідальність за організацію, проведення та контроль практики здобувачів освіти Сумського національного аграрного університету покладено на проректора з науково-педагогічної та навчальної роботи [1].

Загальну організацію та контроль практики здобувачів на факультетах здійснює декан факультету.

Навчально-методичне керівництво і виконання програми практики забезпечують завідувач кафедри та керівники практики. До керівництва практикою залучають викладачів кафедри, які беруть безпосередню участь в

освітньому процесі.

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики є: розробка робочої програми (силабусу) практики і надання даної інформації здобувачам освіти; розробка критеріїв оцінювання (відповідно до силабусу); визначення та узгодження із здобувачами баз практики; укладання договорів про співпрацю, та договорів на виробничу практику між ЗВО та підприємством (організацією, установою – додаток 2); надання інформації базовому підприємству щодо обсягів, напрямів і термінів практичної підготовки здобувачів освіти, потребі в обладнанні, програмному забезпеченні тощо; призначення керівників від баз практики; складання тематики та змісту індивідуальних завдань на практику; підготовка форм звітної документації за результатами проведення практики і надання їх здобувачам освіти [1, 4].

Організаційними заходами перед початком практики займається керівник практики від факультету.

Безпосереднім керівництвом практикою здобувачів займається керівник практики від кафедри, а саме: розробляє тематику індивідуальних завдань та надає їх здобувачам; до початку практики проводить із здобувачами інструктажі з охорони праці; здійснює контроль за виконанням програми практики; надає методичну допомогу здобувачам під час виконання індивідуальних завдань і збору вихідних матеріалів; проводить обов'язкові консультації щодо обробки та використання зібраного матеріалу для звіту про практику; узгоджує з керівником від баз практики індивідуальні завдання у відповідності з робочою програмою і особливостями місця проведення практики (для виробничої практики); засвідчує відповідність баз практики критеріям її проведення (для виробничої практики); бере участь у розподілі здобувачів освіти за місцями практики та надає направлення на практику (для виробничої практики); стежить за своєчасним прибуттям здобувачів на місце практики (для виробничої практики); інформує здобувачів про порядок подання звітів про практику; приймає захист звітів здобувачів про практику на підставі чого оцінює результати практики.

При проведенні обмірювальної практики керівник практики проводить початковий інструктаж з техніки безпеки виконання обмірних робіт, правил складання кроків та обмірних робочих креслень. При проведенні обмірних робіт керівник контролює дотримання вимог щодо техніки безпеки, слідкує за дотриманням студентами правил виконання архітектурно-будівельних робочих креслень. Консультує студентів при виникненні складних питань щодо об'ємно-планувальних та конструктивних рішень будівлі. Робить зауваження для усунення невідповідностей щодо нормативних вимог.

Керівник художньо-ознайомлювальної практики дає професійні настанови щодо виконання етюдів з натури, доводить до студентів особливості плерерної

роботи, специфіку натурних зображень об'єктів архітектури в навколишньому середовищі, концентруванні при роботі з натури на основних факторах побудови, що дає змогу на самостійне доопрацювання над роботами студентів у камеральних умовах.

На виробничій практиці керівник від підприємства здійснює загальне керівництво практикою і несе особисто відповідальність за проведення практики. Він зобов'язаний забезпечити створення належних умов для проходження практики, дотримання правил і норм охорони праці, безпеки життєдіяльності і виробничої санітарії відповідно до законодавства. Обов'язки безпосередніх керівників від баз практики зазначені в окремих розділах договорів про проведення практики. Керівник практики від підприємства має ознайомити здобувачів з організацією роботи на конкретному робочому місці, забезпечити контроль за дотриманням практикантами правил внутрішнього розпорядку, скласти на них характеристики із відображенням програми виконання завдань практики, якості їх професійних знань та умінь, організаторських здібностей, ставлення до роботи тощо [1,4].

Обмірювальна практика (навчальна)

При проведенні обмірювальної практики основними організаційними моментами є:

- ознайомлення студентів з завданнями обмірювальної практики; доведення до студентів загальної інформації про об'єкт обмірів; надання інформації про інструменти та приладдя для обмірювальних робіт, а також дотримання вимог технології обмірів архітектурних об'єктів;

- інструктаж з техніки безпеки і правил поведінки під час виходів (виїздів) на об'єкт, роботи на відкритих майданчиках, дотримання безпеки в міському просторі та при виконанні натурних робіт на об'єкті;

- визначення необхідних інструментів та матеріалів для роботи, узгодження переліку приладів та графічних матеріалів (теодоліт, рулетки мірні, рейки, папір, планшети, олівці, лінери, ін.), рекомендації від керівника щодо вибору техніки виконання робіт;

- організація натурних занять, визначення часу і особливостей роботи на об'єкті, контроль за присутністю студентів та якістю виконання завдань, забезпечення можливості аналізувати архітектурно-планувальні та конструктивні риси об'єкта обмірів та його інтер'єрів;

- консультації від керівника практики, регулярні перегляди етапів робіт, корекція помилок, проведення індивідуальних та групових консультацій щодо відповідного коректного виконання поставлених завдань;

- систематизація та оформлення результатів роботи, їх упорядкування

відповідно до вимог щодо матеріалів звіту по практиці, підготовка матеріалів для подання у складі звіту;

- підсумкова перевірка та захист звітів з навчальної обмірювальної практики, оцінка повноти виконання завдань у відповідності до робочої програми.

Художньо-ознайомлювальна практика (навчальна)

Основними організаційними моментами при проведенні практики є:

- ознайомлення студентів з програмою та завданнями практики; проведення вступного інструктажу, пояснення мети, змісту та порядку виконання робіт, а також вимог до оформлення звітної документації;

- інструктаж з техніки безпеки і правил поведінки під час виходів (виїздів) на пленери, роботу на відкритих майданчиках, дотримання безпеки в міському просторі та при виконанні натурних зарисовок;

- визначення місць для проведення занять: обрання архітектурних об'єктів, міських локацій, інтер'єрів, природних територій та панорам для виконання завдань. Складається графік виїздів і план роботи на кожну тему;

- визначення необхідних матеріалів, узгодження переліку графічних і живописних матеріалів (папір, планшети, папки, олівці, пензлі, фарби, кріплення тощо), рекомендації від керівника щодо вибору технік;

- організація виїзних пленерів та натурних занять, визначення часу і умов роботи на місцевості, контроль за присутністю та виконанням завдань, забезпечення можливості спостерігати різні види архітектурно-містобудівного середовища: вулиці, площі, архітектурні ансамблі, інтер'єри;

- консультації від керівника практики, регулярні перегляди виконаних робіт, корекція помилок, проведення індивідуальних та групових консультацій, аналіз композиційних, перспективних і тонально-кolorистичних рішень;

- систематизація та оформлення результатів роботи, збір виконаних рисунків і етюдів, їх упорядкування відповідно до вимог, підготовка папок для подання у складі звіту;

- підсумкова перевірка та захист звітів з навчальної практики, оцінка повноти виконання завдань у відповідності до робочої програми.

Виробнича практика.

Основними етапами проведення виробничої практики здобувачів освіти ОПП «Архітектура та містобудування» є [4]:

- *підготовчий етап*, що проходить на факультеті будівництва та транспорту і на кафедрі архітектури та інженерних вишукувань та передбачає участь здобувачів у загальних зборах з питань організації практики;

- *організаційно-ознайомлювальний етап* – проходить на підприємстві, що є базою практики; основними завданнями етапу є знайомство з керівником від бази

практики і колективом, ознайомлення з структурою підприємства, правилами внутрішнього розпорядку, особливостями організації роботи;

- *етап безпосереднього виконання індивідуальних завдань на робочому місці* – проходить в структурі підприємства і передбачає виконання індивідуальних завдань, що відповідають робочій програмі практики та видам діяльності підприємства; переважна більшість індивідуальних завдань стосуються розробки архітектурно-містобудівних проєктних рішень, але можливими є завдання, що передбачають інші види робіт в галузі, зокрема: роботу з обліковою документацією пам'яток архітектури, містобудівною документацією, розробкою дизайн-проєктів інтер'єрів і об'єктів ландшафтного дизайну, тощо;

- *етап пошуку опорних матеріалів до кваліфікаційної роботи* - проходить в структурі підприємства і передбачає надання здобувачем пропозицій варіантів тематики кваліфікаційної роботи у відповідності до власних побажань, з можливим урахуванням досвіду проєктної роботи в структурі підприємства; передбачається пошук інформації щодо пропонованої здобувачем тематики кваліфікаційної роботи бакалавра, ознайомлення з проєктами-аналогами за даною тематикою, нормативною та професійною літературою, складання реферату, пошук опорних матеріалів;

- *заключний етап оформлення звітної документації* – передбачає оформлення та захист звіту з виробничої практики [2].

5. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИК

Після завершення практики здобувачі вищої освіти звітують про виконання програми практики та індивідуальних завдань. Графік захисту звітів з практики формується на факультеті керівником практики від факультету і доводиться до здобувачів.

За підсумками навчальної практики (обмірювальної та художньо-ознайомлювальної) проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку. Диференційований залік виставляється в останній день практики. Оцінювання результатів навчальної практики відбувається відповідно до принципів та критеріїв, передбачених силабусом [1, 5, 6].

За підсумками виробничої практики проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку. Якщо, згідно навчального плану і графіку навчального процесу, практика закінчується пізніше, ніж заліково-екзаменаційна сесія відповідного семестру, то залік або диференційований залік з цієї практики здобувачі вищої освіти складають у перші два тижні наступного навчального семестру. Оцінювання результатів виробничої практики відбувається відповідно до принципів та критеріїв, передбачених силабусом [1].

Обмірна практика (навчальна)

По закінченні обмірювальної практики (в останній день практики) проводиться загальне підведення підсумків практики і здача студентами звітів робіт по обмірювальній практиці. Основними критеріями при оцінюванні обмірювальної практики є:

- участь студента у всіх етапах обмірних робіт та його загальний вклад у виконання поставлених завдань;
- якість та повнота виконаних студентом обмірних креслень та кроків;
- своєчасність виконання та здачі поставлених завдань;
- компетентність та наявність аргументації при захисті звіту.

Оцінювання результатів обмірювальної практики відбувається відповідно до принципів та критеріїв, передбачених силабусом [6].

Художньо-ознайомлювальна практика (навчальна)

Після завершення навчальної практики здійснюється комплексне підведення підсумків, що включає перевірку виконаних графічних і живописних робіт, аналіз їх відповідності програмі та оформлення звітів. Звіт представляє собою конверт-папку (формату А2), що включає 10 графічних та живописних робіт формату А-3 (А-2) у відповідності до тем, визначених у робочій програмі (силабусі) [6]. Студенти систематизують усі матеріали: зарисовки, рисунки, етюди, розміщують їх у логічній послідовності. Кожна робота повинна містити підписи, а саме назву об'єкта та прізвище виконавця.

Керівник практики проводить попередній перегляд робіт, оцінюючи якість передачі форми, пропорцій, перспективи, освітлення, колористичного вирішення та загального художнього рівня. За необхідності надаються рекомендації щодо доопрацювання окремих матеріалів або корекції оформлення звіту. Після внесення студентом усіх уточнень формується остаточний варіант звітної папки.

Наступним етапом є офіційний захист практики. Студент презентує свій звіт, коротко пояснюючи особливості виконаних робіт: вибір ракурсів, композиційне рішення, способи передачі середовища, стильові риси архітектурних об'єктів, використані техніки та власні художні висновки.

Керівник практики оцінює: повноту виконання програми, якість художніх та графічних робіт; вміння аналізувати архітектурні об'єкти та середовище; рівень володіння рисунком, перспективою, композицією, тоном і кольором; якість оформлення звіту та презентації результатів.

Після аналізу всіх складових виставляється підсумкова оцінка.

Виробнича практика.

Основним звітним документом для отримання заліку з виробничої практики є щоденник проходження практики та письмовий звіт з додатками. Структура та вимоги до звіту з практики визначаються робочою програмою (силабусом) виробничої практики та методичними вказівками щодо проходження виробничої

практики [4, 5].

Форма звітності – це подання в друкованому вигляді звіту про проходження практики, щоденника, оформленого календарного графіка проходження практики та характеристики здобувача, яка має бути підписана безпосереднім керівником від бази практики з відгуком і оцінкою його роботи. Обов'язковою складовою звіту є додатки, які включають виконані індивідуальні завдання (архітектурно-містобудівні проєктні рішення, опорні та аналітичні матеріали, тощо). Форми необхідних документів наведені у додатках 3, 4.

Відповідно до наказу ректора формується комісія з захисту звітів з виробничої практики. Формою проведення є публічний захист звітів. До складу комісії входять: керівник практики від факультету, за можливості керівник практики від підприємства (організації, установи), гарант освітньої програми, викладачі дисциплін фахової підготовки за освітньою програмою, а також представники навчального відділу університету. За наявності особливих умов (воєнний стан, карантин тощо) здобувач освіти може захищати звіт в режимі онлайн із застосуванням різних інтернет-застосунків і підтверджуючим фактом присутності (відеосупроводження, фотофіксація) [1].

Після обговорення підсумків захисту виробничої практики, керівником практики від кафедри з урахуванням думки членів комісії виставляються підсумкові оцінки.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Сумського національного аграрного університету [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://surl.lt/owchop>
2. Стандарт вищої освіти зі спеціальності 191 Архітектура та містобудування галузі знань 19 Архітектура та будівництво для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України № 808 від 16.06.2020 року) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vyshcha/standarty/2020/06/17/191-Arkitekt.mistobud-bakalavr-VO-zatv.stand.01.11.pdf> 09.05.2022.pdf
3. Освітньо-професійна програма «Архітектура та містобудування» за спеціальністю G17 «Архітектура та містобудування» РВО «Бакалавр» для 2025 р. набору / Укладачі: А.С. Бородай, Д.С. Бородай, О.М. Чередниченко, Н.М. Срібняк, Д.В. Строкач / СНАУ, Суми, 2025, 22 с.
4. Методичні вказівки щодо проходження виробничої практики. Методичні вказівки для здобувачів освітньої програми «Архітектура та містобудування» денної форми здобуття вищої освіти ступеня «Бакалавр» / укл.: Д.С. Бородай, А.С. Бородай, – Суми, СНАУ, 2025 – 35 с.
5. Робоча програма (силабус) освітнього компонента ОК 24 Виробнича практика / укл.: Д.С. Бородай, А.С. Бородай, – Суми, СНАУ, 2025 – 15 с.
6. Робоча програма (силабус) освітнього компонента ОК 23 Навчальна практика / укл.: О.М. Чередниченко, С.П. Бородай, – Суми, СНАУ, 2025 – 18 с.
7. Система проектної документації для будівництва. Правила виконання архітектурно-будівельних робочих креслень: ДСТУ 9243.7:2023 [Чинний від 01.04.2024]. - Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2023,- 45 с.
8. ДБН Б.2.2-12:2019. Планування та забудова територій. Державні будівельні норми. Мінрегіонбуд України. К.: 2019. –185 с.
12. Юлія Ідак, Тетяна Клименюк, Олег Лясковський: Основи об'ємно-просторової композиції. - Львів «Львівська політехніка» 2020 - 212с.
13. Все про малювання. Понад 200 технік, уроків і порад для художників-початківців / пер. с англ. В. Ракулєнко. КМ-БУКС, 2021. - 240с.
14. Марк Кістлер: Ви зможете малювати за 30 днів / пер. с англ. Марія Коваленко. Моноліт-Bizz, 2021 - 300с.
15. Клименюк Т.М. Креслення, рисунок, композиція: навчальний посібник - Львів: «Львівська політехніка», 2018 - 297с.
16. Михайленко В.Є., Яковлев М.І. Основи композиції: Геометричні аспекти художнього формотворення.- Київ.: Каравела, 2017 - 304 с.

ДОГОВІР ПРО СПІВПРАЦЮ № _____

м. Суми

«____» _____ 20__ року

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, надалі «Університет», в особі ректора

КОВАЛЕНКА Ігоря Миколайовича, який діє на підставі Статуту, з однієї сторони та _____, в подальшому «Підприємство», в особі _____, який (а) діє на підставі _____, з іншої сторони (при спільному згадуванні сторін – «Сторони»), уклали даний договір про наступне:

1. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

1.1. Сторони за даним Договором на базі _____

здійснюють спільну діяльність за наступними напрямками:

- 1.1.1. Організація освітнього процесу з впровадженням дуальної форми здобуття освіти під час підготовки здобувачів вищої освіти усіх освітніх рівнів.
 - 1.1.2. Організація практичної підготовки здобувачів вищої освіти в процесі виробничої діяльності підприємства.
 - 1.1.3. Впровадження програм проходження виробничої, переддипломної практики на виробництві з урахуванням особливостей підприємства.
 - 1.1.4. Проведення захистів звітів з проходження виробничих практик безпосередньо на базі навчально-практичного центру СНАУ за участі викладачів університету та фахівців з виробництва.
 - 1.1.5. Проведення курсового та дипломного проєктування за завданнями виробництва.
 - 1.1.6. Цільова підготовка випускників для підприємства.
 - 1.1.7. Проведення спільних наукових та інноваційних програм.
 - 1.1.8. Спільна організація і проведення тренінгів та практичних занять на підприємстві із залученням здобувачів вищої освіти та викладачів університету.
 - 1.1.9. Проходження стажування та підвищення кваліфікаційної підготовки викладачів університету щодо володіння сучасними технологіями, які використовуються на виробництві.
 - 1.1.10. Вести спільну діяльність в розробці та впровадженні новітніх технологій, проєктів, рекомендацій, спрямованих на вдосконалення форм і методів ведення сільськогосподарського виробництва.
- 1.2. Сторони за взаємною згодою можуть здійснювати узгоджену, взаємовигідну діяльність за іншими напрямками співробітництва.

2. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ СТОРІН

2.1. «Підприємство» зобов'язується:

- 2.1.1. Приймати здобувачів вищої освіти для проходження виробничої, переддипломної практики або дуальної форми здобуття освіти (за узгодженими навчальними планами та графіком проходження).
- 2.1.2. Створити здобувачам вищої освіти умови для проходження практики або дуальної форми здобуття освіти:
 - забезпечити проведення інструктажів з питань охорони праці (вступний та на робочому місці) з реєстрацією у відповідних журналах;
 - забезпечити здобувачів вищої освіти спецодягом, спецвзуттям, засобами індивідуального та колективного захисту та інвентарем (у разі потреби);
 - створити умови для проживання на час проходження практики або дуальної форми здобуття освіти;
 - забезпечити здобувачів вищої освіти харчуванням;
 - створити всі умови для виконання здобувачами вищої освіти програм практики або дуальної форми навчання;

- здійснити закріплення за здобувачами вищої освіти фахівця (ментора) з числа кваліфікованих фахівців підприємства;
 - надавати можливість здобувачам вищої освіти працювати на вакантних посадах відповідно до потреб виробництва згідно з Кодексом законів про працю України та Закону України «Про вищу освіту».
- 2.1.3. Створити викладачам умови для стажування:**
- надавати можливість проходити стажування та підвищення кваліфікаційної підготовки на виробництві;
 - проводити практичні заняття на виробництві із залученням здобувачів вищої освіти та викладачів університету;
 - забезпечити проведення інструктажів з питань охорони праці (вступний та на робочому місці) з реєстрацією у відповідних журналах;
 - забезпечити спеодягом, спецвзуттям, засобами індивідуального та колективного захисту та інвентарем (у разі потреби);
- 2.1.4. Створити здобувачам вищої освіти, викладачам, що уклали договори про проходження практики або стажування або дуальної форми здобуття освіти, відповідно до законодавства України, умови проходження практики або стажування або дуальної форми здобуття освіти.**
- 2.2. «Підприємство» має право:**
- 2.2.1. Щорічно отримувати інформаційну базу (анкети) щодо здобувачів вищої освіти для проходження практики або дуальної форми навчання.**
- 2.2.2. Вимагати від здобувачів вищої освіти якісного виконання завдань згідно з вимогами технології, дотримання правил санітарії та гігієни, вимог з охорони праці.**
- 2.2.3. Ініціювати спільні науково-дослідні роботи шляхом залучення висококваліфікованого наукового потенціалу університету та впроваджувати їх результати у виробництво.**
- 2.2.4. Отримувати базу даних випускників (бакалаврів та магістрів) з індивідуальними анкетами.**
- 2.2.5. Організовувати, за потреби, навчальні заняття на базі підприємства.**
- 2.2.6. Організовувати, за потреби, «День кар'єри» у Сумському НАУ та фахових коледжах Сумського НАУ.**
- 2.2.7. Надавати фінансову підтримку Сумському національному аграрному університету на розвиток матеріальної бази (за додатковими угодами).**
- 2.2.8. Брати участь у конкурсах ідей, проєктів, бізнес-планів та матеріально заохочувати переможців, роботи яких будуть рекомендовані до впровадження у виробництво.**
- 2.3. «Університет» зобов'язується:**
- 2.3.1. За один місяць до початку навчального процесу ознайомити адміністрацію підприємства з робочими навчальними програмами, передати план та інформаційну базу здобувачів вищої освіти для проходження практики або дуальної форми здобуття освіти.**
- 2.3.2. Надавати за місяць до початку практики програму практики здобувачів вищої освіти.**
- 2.3.3. Згідно з положенням про навчальні заняття та виробничу практику організувати:**
- проведення базових інструктажів з техніки безпеки та охорони праці;
 - проведення медичного огляду та оформлення медичних книжок;
 - дотримання та виконання здобувачами вищої освіти навчальної програми.
- 2.3.4. Закріпити відповідальних осіб за співпрацю з підприємством, які контролюють:**
- проходження здобувачами вищої освіти занять та практики за графіком згідно з програмами;
 - дотримання трудової дисципліни, технологічних режимів, правил санітарії і гігієни, техніки безпеки та охорони праці.
- 2.3.5. Організувати виконання здобувачами освіти курсових, дипломних робіт у відповідності до запитів підприємства.**
- 2.3.6. Організовувати індивідуальні співбесіди із здобувачами вищої освіти та випускниками.**
- 2.3.7. Здійснювати науково-дослідні розробки на замовлення підприємства, інформувати підприємство про результати науково-дослідних робіт та використовувати за погодженням з підприємством (за додатковою угодою).**
- 2.3.8. Здійснювати цільову підготовку випускників для підприємства при працевлаштуванні з урахуванням конкретної потреби.**
- 2.4. «Університет» має право:**
- 2.4.1. Узгоджувати з Підприємством, календарний термін проведення занять на виробництві.**
- 2.4.2. При необхідності, за погодженням сторін, вносити зміни у встановлений графік навчального процесу.**
- 2.4.3. Проводити контроль за виконанням здобувачами вищої освіти навчальної програми на підприємстві.**

3. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ЗА НЕВИКОНАННЯ ЦЬОГО ДОГОВОРУ

- 3.1. У випадку порушень правил трудової дисципліни, охорони праці та техніки безпеки, невиконання вимог керівників навчального процесу здобувачі освіти не допускаються для подальшої практики і (або) стажування на підприємстві.
- 3.2. Підприємство несе відповідальність за створення безпечних умов праці та забезпечення набуття здобувачами вищої освіти університету практичних вмінь та навичок.
- 3.3. Сторони несуть відповідальність за невиконання покладених на них обов'язків щодо організації і проведення практики згідно з діючим законодавством України.
- 3.4. Всі суперечки, що виникають між сторонами, вирішуються у встановленому законодавством порядку.

4. СТРОК ДІЇ ТА ІНШІ УМОВИ ДОГОВОРУ

- 4.1. Договір набуває сили після його підписання сторонами і діє до «_____» _____ 20__ р.
- 4.2. Зміни та доповнення до цього договору можуть бути внесені за взаємною згодою сторін, що оформляються письмово додатковою угодою, яка стає невід'ємною частиною.
- 4.3. Договір може бути припинений достроково за згодою сторін, а також у разі невиконання однією стороною своїх обов'язків за Договором, інша сторона має право вимагати дострокового розірвання договору в односторонньому порядку.
- 4.4. Договір складено у двох примірниках - по одному примірнику Університету та Підприємству, кожен з яких має однакову юридичну силу.

5. РЕКВІЗИТИ ТА ПІДПИСИ СТОРІН:

Університет: Сумський національний аграрний університет 40021, м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва, 160, р/р IBAN UA768201720313211002201005656 в Державній казначейській службі України, МФО 820172, ЄДРПОУ 04718013, ПІН №047180118194, свідоцтво платника ПДВ №25764558 Ректор _____ Ігор КОВАЛЕНКО м.п. _____	Підприємство: _____ Юридична/фактична адреса: Індекс, _____ обл., _____ р-н, м. _____, вул. _____ р/р IBAN UA _____ в назва банку _____ ЄДРПОУ _____ МФО _____ Посада _____ Ім'я ПРІЗВИЩЕ м.п. _____
---	---

ДОГОВІР № _____
про проведення практики здобувачів вищої освіти
Сумського національного аграрного університету

м. Суми «____» _____ 20____ року
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, надалі «СНАУ», в особі проректора з науково-педагогічної та навчальної роботи **Лищенко Маргарити Олександрівни**, яка діє на підставі Довіреності від 28.08.2025 року, посвідченої приватним нотаріусом Сумського міського нотаріального округу Резниченком М. О. та зареєстровано в реєстрі за № 373, з однієї сторони та _____, в подальшому «База практики», в особі _____, яка (який) діє на підставі _____, з іншої сторони (при спільному згадуванні сторін – «Сторони»), уклали даний договір про наступне.

I. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ

1.1. Організація проходження практики здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)/ другого (магістерського) рівня _____ факультету СНАУ на Базі практики _____ відповідно до умов цього Договору.

II. ОБОВ'ЯЗКИ СТОРІН

2.1. База практики зобов'язується:

2.1.1. Прийняти на практику здобувачів вищої освіти (далі – здобувачі) згідно з навчальним планом _____ (_____) рівня _____

№ з/п	Шифр і назва спеціальності/ назва ОПП	Курс	Вид практики	ПІБ здобувача	Терміни практики	
					початок	кінець

2.1.2. Повідомити СНАУ про прибуття на практику здобувача(ів).

2.1.3. Призначити наказом, із числа кваліфікованих фахівців, керівника практикою.

2.1.4. Організувати проходження практики здобувача(ів) вищої освіти СНАУ.

2.1.5. Створити належні умови для проходження здобувачами програми практики, не допускати використання праці здобувачів для цілей, не передбачених освітньо-професійною програмою.

2.1.6. Забезпечити здобувачам умови безпечної праці на конкретному робочому місці, а також належних умов для проходження практики на виробництві/ робочому місці, дотримання правил і норм охорони праці, безпеки життєдіяльності і виробничої санітарії відповідно до законодавства.

2.1.7. У разі потреби навчати здобувачів, які проходять практику, безпечних методів праці. Забезпечити спецодягом, запобіжними засобами, лікувально-профілактичним обслуговуванням за нормами, установленими для штатних працівників.

2.1.8. Надати здобувачам і керівникам практики СНАУ можливість користуватися лабораторіями, кабінетами, майстернями, бібліотеками, онлайн-ресурсами, технічною та іншою документацією, потрібною для виконання програми практики.

2.1.9. Забезпечити облік виходів на роботу здобувачів. Про всі порушення трудової дисципліни, внутрішнього розпорядку та про інші порушення, що мали місце під час проходження практики, повідомляти СНАУ.

2.1.10. Наприкінці терміну проходження практики дати письмову характеристику на кожного здобувача, а також сприяти у підготовці звіту про проходження практики та в оформленні всіх потрібних документів.

2.1.11. Надавати здобувачам можливість збору інформації для курсових/дипломних робіт за результатами діяльності підприємства, яка не є комерційною таємницею, на підставі направлень циклових комісій.

2.1.12. Додаткові умови _____

2.2. СНАУ зобов'язується:

2.2.1. Належним чином виконувати умови цього Договору.

2.2.2. До початку практики надати базі практики для погодження програму практики; не пізніше ніж за тиждень – список здобувачів, яких направляють на практику

2.2.3. Призначати керівниками практики кваліфікованих викладачів та здійснювати навчально-методичне керівництво практикою відповідно до Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти Сумського національного аграрного університету.

2.2.4. Забезпечувати проведення всіх організаційних заходів перед початком практики: інструктаж про проходження практики та з техніки безпеки, надання відповідних документів, потрібних для проходження практики (направлення, програма, щоденник, індивідуальне завдання тощо).

2.2.5. Забезпечити додержання здобувачами трудової дисципліни і правил внутрішнього трудового розпорядку бази практики. Брати участь у розслідуванні комісією бази практики нещасних випадків, якщо вони сталися із здобувачами під час проходження практики.

2.2.6. Додаткові умови _____

III. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН

3.1. Сторони відповідають за невиконання покладених на них обов'язків щодо організації і проведення практики згідно з чинним законодавством України.

3.2. Усі суперечки, що виникають між сторонами за Договором, вирішуються згідно з чинним законодавством України, зокрема, але не виняток законодавством про працю України.

IV. СТРОК ДІЇ ТА ІНШІ УМОВИ

4.1. Договір набуває сили з дня його підписання сторонами і діє до кінця практики згідно з календарним планом.

4.2. Дія Договору припиняється:

4.2.1. за взаємною згодою сторін;

4.2.2. достроково за ініціативою однієї зі сторін у випадку порушення іншою умов цього Договору;

4.2.3. в інших випадках, передбачених чинним законодавством України.

4.3. Зміни та доповнення до Договору вносяться за взаємною згодою сторін шляхом переукладення або укладення додаткових угод до нього.

4.4. На виконання окремих положень цього Договору сторони можуть укладати додаткові угоди, які після їх підписання стають невід'ємною частиною цього Договору.

4.5. Сторони зобов'язуються дотримуватися конфіденційності та вимог чинного законодавства України стосовно інформації, документації, знань, досвіду, які стали відомі в ході проведення практики.

4.6. Під час дії воєнного стану в Україні Договір, зміни та доповнення до нього, підписані уповноваженими особами Сторін, скріплені їх печатками (за наявності) та отримані за допомогою електронної пошти чи інші засоби зв'язку, визначені умовами цього Договору, мають юридичну силу оригіналу та є належним юридичним доказом в судових інстанціях щодо існування правовідносин між Сторонами. Сторони зобов'язуються обмінятися оригіналами цих документів у продовж трьох місяців.

4.7. Практика під час дії воєнного стану в Україні та карантину, встановлених згідно чинного законодавства України, може частково проводитись в онлайн режимі.

4.8. Договір укладається українською мовою у двох автентичних примірниках, що мають однакову юридичну силу, по одному для кожної сторони.

V. ЮРИДИЧНІ АДРЕСИ ТА ПІДПИСИ СТОРІН:

Університет: Сумський національний аграрний університет 40021, м. Суми, вул. Герасима Кондратьєва, 160, р/р IBAN UA768201720313211002201005656 в Державній казначейській службі України, МФО 820172, ЄДРПОУ 04718013, ПІН №047180118194, свідоцтво платника ПДВ №25764558 Проректор з науково-педагогічної та навчальної роботи _____ Маргарита ЛИШЕНКО М.П.	База практики: _____ Юридична/фактична адреса: Індекс, _____ обл., _____ р-н, м. _____, вул. _____ р/р IBAN UA _____ в (назва банку) _____ МФО _____ ЄДРПОУ _____ Посада _____ Ім'я ПРИЗВИЩЕ М.П.
--	---

Титульний аркуш звіту з виробничої практики

Міністерство освіти і науки України
 Сумський національний аграрний університет
Кафедра архітектури та інженерних вишукувань

ЗВІТ

про проходження виробничої практики
 (вид практики)

на базі _____
 (назва підприємства, установи, організації)

_____ району

_____ області

за період з «___» _____ 202__ року

по «___» _____ 202__ року

Виконав (ла):

здобувач (ка) вищої освіти

_____ курсу _____ групи

Спеціальності _____
 (Шифр та назва спеціальності)

 (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Керівник: _____

(посада, вчене звання)

 (Ім'я та ПРІЗВИЩЕ)

Національна шкала _____
 Кількість балів _____ Оцінка ECTS _____

СУМИ -202__

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

_____ (вид
і назва практики)

Здобувач _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет (_____
(назва факультету)

Освітньо-професійна програма _____
(назва освітньо-професійної програми)

Спеціальність _____
(код та найменування спеціальності)

Ступінь вищої освіти _____
(бакалавр / магістр)

_____ курс, _____ група

Форма навчання _____
(денна/ заочна)

Керівник _____ практики _____ від _____ кафедри

_____ (назва кафедри)

_____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові керівника практики)

Керівник практики від підприємства (організації, установи, тощо)

_____ (посада, прізвище, ім'я, по батькові)

Здобувач _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Прибув на підприємство (в організацію, установу тощо) _____ 20__ року.

Наказом (розпорядженням) по підприємству (організації, установі тощо) від «___»
_____ 20__ року №__

здобувач зарахований на посаду _____
(назва посади)

_____ (підпис) _____ (посада, прізвище та ініціали керівника підприємства, організації)
М.П.

Вибув з підприємства (організації, установи, тощо)

«___» _____ 20__ року _____

_____ (підпис) (посада, прізвище та ініціали керівника підприємства, організації)
М.П.

Індивідуальне завдання від університету

Тема роботи _____

Виконання робіт передбачених програмою практики:

1. Ознайомитися _____

2. Вивчити _____

3. Опанувати _____

4. Виконати _____

5. Провести аналіз _____

6. Запропонувати _____

Завдання видав керівник практики
від кафедри _____

(посада, ПІБ, підпис)

Календарний графік проходження практики

№ з/п	Назви робіт	Тижні проходження практики					Відмітки про виконання
		1	2	3	4	5	
1	2	3	4	5	6	7	8

Керівник практики:

від закладу вищої освіти _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

від підприємства, організації, установи _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Загальні відомості про базу практики

_____ (назва підприємства, організації, установи тощо)

П.І.Б. керівника _____

Форма власності	_____
Район	_____
Область	_____
Місто	_____
Адреса	_____
Телефон/ сайт	_____

Характеристика бази практики

ВІДГУК-ХАРАКТЕРИСТИКА керівника практики від бази практики

_____ (назва підприємства, організації, установи тощо)

Керівник практики від підприємства (організації, установи тощо) _____

_____ (підпис) (ініціали та прізвище)

М.П. «_____» _____ 20__ року

Висновок керівника практики від кафедри

Кількість балів

(цифрами)

Керівник практики від кафедри

(підпис) (ініціали та прізвище)

Висновок комісії із захисту звітів з практики

Дата складання заліку „____” _____ 20____ року

Оцінка:

за національною шкалою

кількість балів

(цифрами і словами)

за шкалою ECTS

Голова комісії із захисту звітів з практики

(підпис) (ініціали та прізвище)